

Tijekom posljednjih nekoliko mjeseci proučavala sam iz daljine zbirku MSU-a, čitala u muzejskoj bazi popratne informacije o umjetničkim djelima iz fundusa i gledala referentne slike radova. Te slike – na kojima su radovi smješteni u sredinu okvira, ispred prazne pozadine i – prema potrebi, na jednostavnom postolju – namijenjene su, kako mi je jedna od kustosica napisala, „samo u identifikacijske svrhe”.

Listajući od slike do slike, radove sam pregledavala jedan za drugim; svaku sliku gledala i interpretirala u odnosu na onu koja joj prethodi ili koja je slijedi. Redoslijed radova u tom nizu nije bio određen njihovom poviješću, stilom ili tehnikom, već njihovim susjednim inventarnim brojevima.

Zapravo, ponekad su radovi koji u zbirci slijede jedan za drugim povezani na neki narativniji način. Možda su ušli u zbirku s iste izložbe i stoga će imati nešto zajedničko. Ili je možda riječ o djelima istog umjetnika, dio akvizicije čitavog opusa ili umjetnikova atelijera, kao što to npr. može biti slučaj nakon umjetnikove smrti. No u većini slučajeva radovi koji se u bazi pojavljuju jedan pored drugoga nemaju takvu eksplicitnu vezu – na moj ekran u Londonu stižu naizgled „nasumično”, kao promiješani paket karata čiji slijed izbacuje neočekivane odnose i dijaloge.

Već me dulje vrijeme zanima kako gledamo stvari oko sebe te kako temporalnost, udaljenost i tipovi reprezentacije utječu na čin gledanja. Kako gledamo nešto iz daljine i kako gledamo na stvari koje nisu fizički pred našim očima; na prošlost, tragove, naslijeđa i presedane, materijalnu kulturu, ono čega više nema. Kako čitamo mjesta u kojima živimo ili kroz koja se krećemo u stvarnom životu, a kako ih kasnije čitamo kroz fotografije ili sjećanja. Zaokupljena sam pitanjem kako gledamo i što vidimo te kako se izravni čin gledanja odvija istodobno s neizravnim, asocijativnim procesima sjećanja, imaginacije, nagađanja, čuđenja, propitivanja.

U svojem se radu općenito bavim istraživanjem različitih oblika susreta s objektima – kao *stvarima u svijetu* (prisutnima i trodimenzionalnima) i kao slikama („odsutnima” i dvodimenzionalnima, kao i imaginarnima/evociranima). Ovdje me privlači i određena paradoksalna logika – spoznaja da su slike također *stvari u svijetu*, a *stvari u svijetu* mogu se smatrati slikama.

Prolazeći kroz ogromnu bazu fotografija radova u muzejskoj Zbirci skulpture, bila sam svjesna da te objekte gledam kao *slike* dok si ih istodobno pokušavam predočiti – kao *stvari u svijetu*. Tijekom tog procesa otkrila sam da između različitih djela pokušavam pronaći razgovore, ekvivalencije i odjeke te da svjesno izbjegavam narativne, tematske, stilske i povijesne poveznice – poveznice koje bi obično bile pokretači kategorizacije unutar zbirke. Umjesto toga, tražila sam neke osobnije asocijacije ili veze, kao i jednostavnije, izravne podudarnosti; ponovljenu gestu, zrcalni postupak, slične oblike.

Iako me ovaj proces potaknuo da istražim i naučim o radu, životu i kontekstu djelovanja umjetnika s kojima nisam bila upoznata, dozvolila sam si da grupiram radove i umjetnike bez pozivanja na njihovu povezanost s određenim grupama, umjetničkim pokretima ili pristupima. Umjesto toga, htjela sam se usredotočiti na fizička i materijalna svojstva djela, na njihove vizualne ekvivalencije ili kontraste, na oblike i linije, na energije, geste i impulse, koliko se ta formalna svojstva mogu vidjeti kroz određenu perspektivu i kut fotografija u muzejskoj bazi.

Počela sam formirati nizove slika, grupirati radove za koje sam – iz ovog ili onog razloga – smatrala da „pripadaju zajedno” u sekvencijalnom poretku. Ili, drugačije rečeno, „natjerala” sam ih da pripadaju: okupljajući zajedno sve okrugle stvari – glave, kugle i lopte; sve uspravne stvari – ljudske figure, visoke strukture i štapove; sve „kvrgame” stvari – nedefinirane prisutnosti, koje su istodobno i tijela i meke hrpice i čahure i grude; sve zgužvane stvari ili fragmentirane stvari – stvari uhvaćene u procesima nastajanja ili formiranja, ili pak u procesima raščlanjivanja ili raspadanja.

Morfologije, rad koji je proizašao iz tog istraživačkog procesa, svojevrsna je zidna publikacija koja se sastoji od serije kolaža. Rad je također vizualna poezija, kao i dokumentarni zapis mojeg procesa, koji svoju gestu reorganiziranja dijela zbirke čini vidljivom. Vodoravne nizove sličica, prekinute okomitim linijama presavijenog papira, možemo sagledati i kao začuđujuću vremensku lentu, horizont formi ili niz višeznačnih rečenica koje umjesto riječi raspoređuju oblike i spljoštene objekte.

Fotografije ne samo da spljošte objekte, prostore i tijela u plohe i slike nego i eliminiraju veličine i razmjere, volumen i temporalnost žive prisutnosti. Na slikama u muzejskoj bazi izgleda kao da su svi objekti manje-više istih dimenzija. I velike i male i srednje stvari prikazane su kao minijature, obuhvatljive jednim pogledom.

U prostoru je druga priča. Objekti su različitih veličina i njihova trodimenzionalna sveukupnost ne može se u potpunosti dokučiti s fiksne točke gledišta. Pozivaju nas da ih obilazimo, da se cijelim svojim tijelima krećemo oko njihovih tijela; gledamo ih cijelim svojim tijelima.

Kad sam stigla u muzej postaviti izložbu i prvi se put susrela s objektima koje sam odabrala, kao sa *stvarima u prostoru*, bila sam istodobno ushićena i iznenađena. Znala sam i ranije koje su dimenzije pojedinih radova iz podataka u muzejskoj bazi, ali doživljam pri stvarnom susretu s djelom kao što je npr. *Veliko drvo Sv. Sebastijan* Slavomira Drinkovića – koje te nadvisuje svojim masivnim tijelom i obujmom – ne može se lako zamisliti gledajući fotografiju.

Neka pak druga djela zamišljala sam kao da su veća ili kao da zrače drugačijom energijom nego što se ispostavilo kad sam se s njima susrela u prostoru: skulptura od dolomita Vesne Popržan tako je mala da bi se morala izložiti pod zaštitnom kupolom; a za jedan „meškoljiv“ rad Belizara Bahorića, koji mi je sa svojim šiljastim, ispruženim metalnim „rukama“ izgledao kao da posjeduje određenu grubost, ispostavilo se da „uživo“ ima mnogo prijateljskiju prisutnost.

Sad kad radim sa skulpturama u galeriji, razlike u dimenzijama između djela manifestiraju se kroz performativne odnose – kroz njihove međusobne veze i razlike te u odnosu na moju prisutnost u njihovu društvu. Pitanja o tome zašto su ova skulpturalna djela okupljena i kako su organizirana ovdje se ne rješavaju u „čistim“ linearnim putanjama zidnih *Morfologija*, već u složenim prostornim odnosima između objekata u trodimenzionalnom prostoru galerije.

Kad je riječ o umjetničkim djelima, uzela sam malo slobode, raspoređujući ih u prostoru u nove odnose, vođene odlukama koje proizlaze iz razigranosti i „nestašluka“. Naime, nadam se da će nas grupacije radova koje sam sastavila na zidu i u prostoru – linije i skupine – potaknuti da iznova pogledamo te radove. Da ćemo ih možda pomnije promotriti i da ćemo se u tom gledanju voditi ne samo onim što otprije o tim djelima znamo iz kulture ili iz povijesti umjetnosti – nego da ćemo se zapitati i o onome što o njima ne znamo, sagledati ih i „kao predmete“.

Dinamična nestalnost struktura od slika i skulptura u *Dobrom društvu* odraz je moje pretpostavke da su strukture koje koristimo u svakodnevnom kategoriziranju svijeta jednako tako privremene i otvorene za propitivanje. Kad gledam u prostoru skupine ovih objekata zajedno s njihovim prikazima na zidu, postavljam si pitanja o srodnosti i pripadnosti, o redu i kaosu, ili o uređenosti i neuređenosti, kao i o kriterijima i okvirima kojima se vodimo pri svakom činu grupiranja, organiziranja i povezivanja stvari u svijetu u kojem živimo.

Uz razmišljanje o ovdje izloženim umjetničkim djelima, također se nadam da bi nas izložba mogla potaknuti da ponovno razmislimo o onome-što-znamo-o-stvarima-o-kojima-mislmo-da-znamo-sve; o tijelima i glavama i kuglama i kutijama i grudama zemlje. Da razmislimo i „dovodimo u pitanje svoje čajne žličice“, da citiram Georgea Pereca, i, kako on kaže u istom eseju, da propitujemo „ono što kao da nas je zauvijek prestalo začuđivati“.

Kad stavim ljudsku figuru uz jedro, a jedro uz kuću u zagonetni susret naizgled nepovezanih stvari, otkrivam da ne tražim među njima samo veze duž crta formalnih osebnosti ili fizičkih sličnosti i da se ne pitam samo po čemu je jedan sličan drugome. Nego započinjem i paralelni proces – ljudsku figuru počinjem razmatrati *kao jedro*, a jedro *kao kuću*.

Stoga proceduralna igra organiziranja stvari na temelju njihovih formalnih svojstava – sličnosti i razlika – proizvodi i druga čitanja; narativna nagađanja i promišljanja, zamagljivanje realnosti te razmišljanja koja se baziraju na „što ako“: pitanja o tome što je što, što kamo pripada, s kim i u koju svrhu.

Naravno, to su za mene i politička pitanja; pitanja o pripadnosti, o zajednici, o dijeljenju prostora i o stajanju, zajedno, u dobrom društvu, na nestabilnom tlu.

Izložba je realizirana u sklopu ciklusa Okidači u kojem pozvani umjetnici/ce ulaze u dijalog s radovima iz muzejskih zbirki.

konceptcija i postav: Vlatka Horvat

kustosica: Kristina Bonjeković Stojković

tekst: Vlatka Horvat

lektura: Dunja Aleraj Lončarić

dizajn: Sanja Kuzmanović

tehnička podrška: Filip Zima, Ivan Tudek, Sanela Tepić, Davor Filipčić, Zdenko Zavalić

restauracija-konzervacija: Mirta Pavić, Ivana Drmić, Leda Grabičanin

Hvala: Nataša Ivančević, Kristina Horvat Blažinović, Tim Etchells